

Tidsbilder om vad som formar OSS

Titeln, *Rosor ur ett ormbö – en släkthronika*, är enligt mitt tycke missvisande, rosor javisst, men ormbö, nej. Fattigdom, misär, hårdhet, kärlek och solidaritet – det är inte ett ormbö. Men jag tror att **Miriama Christensen** tydligt vill framhäva hur misär inte skapar godhet utan att skriande nöd deformerar människor.

Berättelsen är väldigt lättläst och den har ett tydligt barnperspektiv. Det märks att författaren arbetat inom barnomsorgen. Dock har hon lite svårigheter att hitta en disposition som rymmer både varje släktings egen berättelse under olika tidsperioder och hennes egna kommentarer. Men ändå, det är en sådan där bok som gör att man blir sittande med egna tankar, egna minnen av äldre släktingars berättelser. **Miriama Christensen** och jag är samma generation och även om min bakgrund inte rymmer hennes utsägliga fattigdom och krig är det så mycket som jag känner igen.

Vi får följa Inez från en by i Ådalen som när hon blir med barn utom äktenskapet flyttar till sitt nya barns far i Helsingborg. Hon lämnar en liten son och en fattig men vänlig by för ett hårt liv i Skåne. Att ha ett barn utom äktenskapet var inte något problem, men två desto mer. Själv kommer jag ihåg från min barndom i Härnösand hur min kompis mormor skällde ut våra mödrar för att vi inte fick åka och campa med killar. Själv hade hon bäddat ihop sina döttrar med deras förälskelser och min kompis var just ett barn fött utom äktenskapet. Att ha ett barn visade på att man var fertil – men två något mer än så.

Miriamas mormor Inez står för allt gott och vi får följa hennes liv med en kolerisk dragspelande man som var hård för kommunist med en mycket särpräglad syn på barnuppfostran. Barn

under 2 år ansåg han inte hade något minne och därför kunde man banka in disciplin i dem utan att de tog skada för framtiden – men nej det blev ju tvärtom. Att morfadern drogs till småflickor ger mycket svärta i berättelsen om honom.

Boken innehåller en del tidsbilder som jag tänker kunde vara berättelser som står för sig själva. De unga flickornas omvårdnad av de döende i spanska sjukan mitt i smällkalla vintern i byn där de helt självklart lät bli att tänka på riskerna för sig själva. De finska arbetarkvinnorna som gav sig ut i natten för att sörja på den omärkta begravningsplats där deras demonstrerande män 1917 begravts efter arkebusering. Morfadern som bara var en pojke som arbetade till sjöss fick följa med och det är i sin fåordighet en gripande berättelse som måste givit honom näring för livet i sin kommunistiska övertygelse. Själv växte jag upp i Ådalen med berättelser om avrättade demonstrerande arbetare.

Arbetarkvinnorna som utsatte sig för aborter genom hälsofarliga preparat som förödde deras hälsa och livslust men som var nödvändiga för att hålla misären borta.

Den ofattbara förmågan att laga god mat av ingenting. Kvinnornas solidaritet med varandra och den misär det blir när mammor ger upp.

De förfärliga arbetsmiljöerna, de låga lönerna, de sanslösa klasskillnaderna, kvinnors strävan att hålla hemmet rent, barnen välvårdade och mätta, själva äter kvinnorna ståendes vid spisen. Männens jakt efter påhugg, här beskrivs hur de söker påhugg i "dragarlaget". Så sent som på 70-talet stod männen i "Gula Gången" i Stockholm och väntade på att bli uppropade, vilket det inte blev. Så var det för min man innan han fick fast jobb i hamnen.

Ockupationen av Danmark som började lite "mjukt" men efter en tid blev ren terror, inte minst på grund av de inhemska nazisterna. Hur Miriamas pappa som tonåring var med och

avrättade dem och även deltog i förnedringen av "tysketöserna". Ett Sverige som gav efter för nazisternas behov av trupptransporter och järn men som ändå på grund av att vi stod utanför kriget kunde rädda danska judar och motståndsmän i stor mängd.

Både männen och kvinnorna skildras med förståelse för vad som format dem tidigt från barndomen, deformerat dem, men också vad som fått dem att växa.

Rosor ur ett ormbö slutar med Miriamas födelse och ett fritt Danmark. Jag hade velat se ett par kapitel till. Med en skildring av steget från bostäder med stampat jordgolv och farliga gasspisar till nybyggda moderna lägenheter i barnrikehus och skolor som gjort att Inez barnbarn skriver böcker. Hur solidariteten gör att de flesta överlever och sedan är kraften bakom skapandet av det välfärdssamhälle som vi idag går och sörjer som förlorat. Men kunde de då, så borde väl de unga i dagens i många bemärkelser sönderskjutna förorter, kunna fatta varandras händer och bygga samhället på nytt.

Tack Miriama Christensen för en fin bok. Och kanske jag borde göra som du! Det finns många berättelser som borde skrivas ner.

Carin Flemström

Rosor ur ett ormbö- en släktkrönika

Miriama Christensen

Lava förlag 2023

